

Komentar in karta: 2/43 SLA V149.01 'lonec'

Jožica Škofic

1. Gradivo

Za pomen 'posoda valjaste oblike za kuhanje', knj. *lōnec* (*ó*), je najpogostejše poimenovanje *lonec*: v T278, kjer se leksem *pisker* uporablja še redko, je verjetno prevzet iz knjižnega jezika, v T275 in T241 je označen kot novejši oz. knjižno ob leksemu *pisker*; v gorenjskih točkah T195 in T198 je pogosto zapisan s pridevnikom »ljubenski« po kraju Ljubno na Gorenjskem, kjer so izdelovali glineno posodo. Redkeje je zapisana manjšalnica *lonček* (npr. v T382). Pogost je tudi leksem *pisker* (v T069 kot 'lonček', v T108 z označevalnikom staro ob leksemu *lonec*, v T278 z označevalnikom redko). Za T242 je zapisano, da tam razlikujejo med poimenovanjema *pisker* 'kovinski (plehnati) lonec' in *lonec* 'glineni lonec', podobno je tudi za T300 leksem zapisan v besedni zvezi »prsten pisker«; v T272 je *pisker* »železna posoda za kuhanje«, *lonec* pa »lončena posoda za kuhanje«, medtem ko je v T232 *pisker* »železen in prsten«. V T109 in T154 je ob leksemu *lonec* zapisano še poimenovanje *kozica* (v T154 s pojasnilom, da gre za nizko posodo). Za T001, T002, T003 in T012 je zapisano, da je *pikelej* 'majhen, otroški piskerc'.

Za T378 so navedena še naslednja poimenovanja za različne oblike in velikosti loncev: *krop'jača* 'velik lonec', *k'ró:pŋca* 'srednje velik lonec za kuhanje prašičem', *'pintjak* in *ti 'malj* '*pisker* 'manjši lonec za mleko'. Za T415 so v gradivu navedeni še drugi leksemi za lonec in druge vrste posode: *'pi:skər*, *čər'pi:je*, *'xɛfʃ*, *'xɛ:ferli*, *'pa:na*, *'pi:skeli*, *kast'ro:la*, *'ri:ja*, *'ra:iŋgla*, *s'le:da*, *'pi:skəl*, *'ša:lca*, *ta'li:r*, *t'rinkg'la:zʃ*, *g'laš*, *pərko'wa:ɹuka*, *'šɛ:fla*, *ri'bɛ:žʃ*, *p'rɛ:tʃ*, *'ro:gla*, *'ki:bla*. Ta poimenovanja niso kartirana.

2. Morfološka analiza

lonec < *lon-ɔc-ɔ 'glineni lonec, glinena skleda'

lončič < *lon-ɔč-ič-ɔ

lonček < *lon-ɔč-ɔk-ɔ

pisker < *(*piskr*)-ɔ, verjetno iz srvnem. *phister*, *phistrine* 'pekarna' s pomenskim razvojem ≥ 'peč (za peko kruha)' ≥ 'pekač (za peko kruha)' ≥ 'lonec'

piskrič < *(*piskr*)-ič-ɔ

piskrček < *(*piskr*)-ɔč-ɔk-ɔ

pikelej, nejasno, morda *(*piskrl*)-ej-ɔ

kozica < *koz-ic-a ← *koz-a 'žival' in 'različne rogovilaste priprave, ogrodja'

črepak < *čerp-ɔk-ɔ ← *čerp-ɔ 'črepinja, lončena posoda'

svinjšček < *svinɔj-ɔšč-ɔk-ɔ ← *svin-i 'svinja', rod. *svin-ɔj-ɛ*